

Edition Open Sources

Sources 8

Stefan Paul Trzeciok:

5. Kapitel des 4. Traktats des 3. Teils
DOI: 10.34663/9783945561102-46

In: Stefan Paul Trzeciok: *Alvarus Thomas und sein Liber de triplici motu* : Band II: Bearbeiteter Text und Faksimile

Online version at <https://edition-open-sources.org/sources/8/>

ISBN 978-3-945561-10-2, DOI 10.34663/9783945561102-00

First published 2016 by Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, Edition Open Sources under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Germany Licence. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/de/>

The Deutsche Nationalbibliothek lists this publication in the Deutsche Nationalbibliografie; detailed bibliographic data are available in the Internet at <http://dnb.d-nb.de>

Inductionis gradus summi consideratio.

Ad quintam rationem respondet conclusio questionis. Et signanter secunda et tertia et hec de questione.

¶ Capitulum quintum inquitrens penes quid gradus summi inductio sit attendenda.

Questitur quinto. Utrum inductio gradus summi per aliquod subiecti successiue attendi habeat penes velocitatem progressionis sue partialis acquisitionis: ita quod quanto talis acquisitio gradus summi fuerit per maiorem partem in eodem tempore tanto motus inductiois siue ipsa inductio gradus summi (quod idem est) est velocior.

Et arguitur primo quod non. Quia tunc

sequeretur quod velocitas inductiois gradus summi attenderet penes maiorem partem subiecti per quod in eodem tempore inducitur. Sed consequens est falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela patet quoniam quanto subiectum est maius per quod in eodem tempore inducitur gradus summi. tanto progressio siue partialis acquisitio ipsius gradus summi per subiectum est maius. Si falsitas patet per quod tunc sequeretur quod in omni iniformi difforme ad summum terminatum iniformi latitudine alterationis per totum alterationem induceretur gradus summi. Sed consequens est falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela probatur quod in ea proportione qua aliquis punctus est propinquior summo in ea per maiorem latitudinem distat a summo. ut patet ex diffinitione qualitatis iniformiter difformis. et oia puncta eque velociter alterantur continuo: igitur in ea proportione qua aliquis punctus est propinquior summo. in ea citius ad eum veniet gradus summus: et sic iniformiter inducetur: ut patet quod fuit probandum. Sed falsitas consequens probatur: quia tunc sequeretur quod si duo inaequalia quantitativum iniformiter difforma a eadem latitudine alterationis omnino ad summum terminata eadem latitudine alterationis iniformiter per totum alterentur quousque per totum sint summa: in ea proportione qua unum est minus alio quantitativum in ea tardius in eum inducitur gradus summus. Sed consequens est falsum: igitur illud ex quo sequitur. Sequela probatur: sit proportio quantitativum maioris ad quantitativum minoris sit. Et arguitur sic: eque cito illa erit summa per totum: quia extrema remissiora eque cito erunt summa. cum equaliter distent a summo. et eque velociter continuo alterentur. Et non citius deveniet in aliquo illorum gradus summi ad extremum remissius: ad oia puncta intrinseca: quia iniformiter inducetur in utroque illorum ut arguitur est: igitur in f. proportione tardius in eodem tempore progreditur per minus subiectum quam per maius: et per consequens in f. proportione tardius inducitur gradus summi in minus quam in maius quod fuit probandum. Si probatur falsitas patet: quia tunc sequeretur quod si sint duo iniformiter difforma inaequalia quantitativum ad summum terminata: et in ea proportione qua unum est minus reliquo in eadem extremum eius remissius sit minus inensum: et alterentur per totum equali alteratione iniformiter. Tunc gradus summi inducetur in minus tardius quam in maius in proportione composita ex proportione quantitativum maioris ad quantitativum minoris: et intensiois extremi remissiois maioris ad intensiois extremi remissiois minoris. si consequens est falsum: igitur illud ex quo sequitur. Sequela probatur et sit a. maius et b. minus et proportio quantitativum a. ad quantitativum b. sit f. et similiter extremi remissiois et c. Et arguitur sic eque cito erit utriusque

illorum summi cum extremo suo remissior ut arguitur est. Et si utriusque illorum extrema remissiora eque intensa in f. proportione tardius induceretur gradus summi in b. quam in a. ut iam arguitur est. Sed modo inducitur in b. adhuc in f. proportione magis distat quam a summo tunc ex casu: igitur modo in f. proportione tardius inducitur gradus summi in b. quam in a. Et tunc inducitur in b. in f. proportione tardius quam in a. Ergo modo in duplici proportione f. tardius inducitur gradus summi in b. quam in a. Sed falsitas consequens patet quia continuo eque partes intensiois ipsius gradus summi inducuntur per totum b. sicut per totum a. ut patet ex casu: igitur eque velociter inducitur gradus summi in a. sicut in b. et non tardius. Et firmatur quod si questio esset vera sequeretur quod sint duo inaequalia quantitativum iniformiter difforma ad summum terminata. Et qualis est proportio quantitativum unius ad quantitativum alterius: talis est inter excessum quo gradus summi excedit extremum remissius maioris ad excessum quo excedit extremum remissius minoris: alterentur equaliter altera. iniformiter per totum. In utroque illorum eque velociter inducitur gradus summi. quod est falsum. Probatur. Et sit a. maius et b. minus in f. proportione: in eadem proportione per minus distat a summo. Et arguitur sic. Eque cito in utroque illorum inducitur gradus sicut in extrema eorum remissiora et etiam iniformiter ut arguitur est: si in f. proportione cito inducitur in extremum remissius ipsius b. quam ipsius a. quia equaliter alterantur: et in f. proportione per minus distat a summo. extremum b. quam a. igitur in f. proportione citius inducitur gradus summi in b. quam in a. et b. est in f. proportione minus quam a. ergo eque velociter inducitur gradus summi in b. sicut in a. quod fuit probandum. Sed falsitas consequens probatur quia alteratio ad gradus summi non est aliquid inductio gradus summi. Sed alteratio a. non est equalis alterationi ipsius b. ut patet ex primo capite huius tractatus. igitur inductio gradus summi in b. non est equalis inductio gradus summi in a. quod est oppositum patet.

Secundo principaliter arguitur sic.

Si questio esset vera sequeretur quod aliquo unum distat a summo terminata. alterentur latitudine unum distat extremo intensiois usus extremum intensiois subiecti. Non tardius incipit induci gradus summi. Si extremum intensiois illius latitudinis iniformiter per totum alterentur: si consequens est falsum: igitur illud ex quo sequitur. sequela probatur. Et sit extremum intensiois alterationis a. Et arguitur sic gradus summi. mediante illa alteratione incipit velocius induci quam si quousque alio remissiori inciperet induci: igitur non tardius incipit induci quam si gradu intensiois illius altera. iniformiter per totum inciperet induci. Probatur a. quia nullus est remissior gradus ipso a. qui aliqua pars illius altera. terminata minor ad ipsum a. sit illo ut constat: igitur mediante illa parte incipit gradus summi. velocius induci quam si quousque gradu remissiori ipso a. inciperet induci. quod fuit probandum. Sed iam probatur falsitas patet quia tunc sequeretur quod tardius induceretur gradus summi mediante latitudine unum distat in tale corpus unum difforme. Si induceretur mediante extremo illius remissiori iniformiter per totum extenso. Sed patet est falsum quia continuo tale corpus alteratur per totam partem remissiam intensiois latitudine quam si remissiori gradu illius latitudinis per totum alterentur: igitur velocius continuo inducitur gradus summi. mediante illa latitudine quam mediante extremo eius remissiori. quod est oppositum consequens. Jam probatur sequela quia sit a. tale unum difforme. alteratur latitudine unum distat. ut probatur in casu argumenti: et sit b. ois et consimile per totum

Ad quintam rationem respondent conclusiones quaestionis. Et signanter secunda et tertia et haec de quaestione.

5. Kapitel des 4. Traktats des 3. Teils

Capitulum quintum inquirens, penes quid gradus summi inductio sit attendenda

Quaeritur quinto, utrum inductio gradus summi per aliquod subiecti successive attendi habeat penes velocitatem progressionis sive partialis acquisitionis, ita quod quanto talis acquisitio gradus summi fuerit per maiorem partem in eodem tempore, tanto motus inductionis sive ipsa inductio gradus summi – quod idem est – est velocior.

Et arguitur primo, quod non. Quia tunc sequeretur, quod velocitas inductionis gradus summi attenderetur penes maioritatem subiecti, per quod in eodem tempore inducitur. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet, quoniam quanto subiectum est maius, per quod in eodem tempore inducitur gradus summus, tanto progressio sive partialis acquisitio ipsius gradus summi partibus subiecti est maior. Sed falsitas consequentis probatur, quia tunc sequeretur, quod in omne uniformiter difforme ad summum terminatum uniformi latitudine alterationis per totum alteratum uniformiter induceretur gradus summus. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia in ea proportione, qua aliquis punctus est propinquior summo, in ea per minorem latitudinem distat a summo, ut patet ex definitione qualitatis uniformiter difformis. Et omnia puncta aequavelociter alterantur continuo, igitur in ea proportione, qua aliquis punctus est propinquior summo, in ea citius ad eum venit gradus summus, et sic uniformiter inducitur, ut patet. Quod fuit probandum. Sed falsitas consequentis probatur, quia tunc sequeretur, quod si duo inaequalia quantitative uniformiter difformia eadem latitudine omnino ad summum terminata eadem latitudine alterationis uniformiter per totum alterentur, quousque per totum sint summa, in ea proportione, qua unum est minus alio quantitative, in ea tardius in eum inducitur gradus summus. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, et sit proportio quantitatis maioris ad quantitatem minorem F. Et arguitur sic, aequae cito illa erunt summa per totum, quia extrema remissiora aequae cito erunt summa, cum aequaliter distent a summo, et aequavelociter continuo alterentur. Et non citius deveniet in aliquo illorum gradus summus ad extremum remissius quam ad omnia puncta intrinseca, quia uniformiter inducitur in utroque illorum, ut argutum est. Igitur in F proportione tardius in eodem tempore progreditur per minus subiectum quam per maius, et per consequens in F proportione tardius inducitur gradus summus in minus quam in maius. Quod fuit probandum. Iam probatur falsitas consequentis, quia tunc sequeretur, quod si sint duo uniformiter difformia inaequalia quantitative ad summum terminata, et in ea proportione, qua unum est minus reliquo, in eadem extremum eius remissius sit minus intensum, et alterentur per totum aequali alteratione uniformi. Tunc gradus summus inducitur in minus tardius quam in maius in proportione composita ex proportione quantitatis maioris ad quantitatem minoris et intensionis extremi remissioris maioris ad intensionem extremi remissioris minoris. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et sit A maius, et B minus, et proportio quantitatis A ad quantitatem B sit F, et similiter extremi remissioris et cetera. Et arguitur sic: aequae cito erit utrumque | illorum summum cum extremo suo remissiori, ut argutum est. Et si utriusque illorum ex-

trema remissiora essent aequae intensa in F proportione, tardius induceretur gradus summus in B quam in A, ut iam argutum est. Sed modo inducitur in B adhuc in F proportione tardius quam tunc, quoniam extremum remissius in F proportione magis distat quam a summo tunc ex casu, igitur modo in F proportione tardius inducitur gradus summus in B quam tunc. Et iam tunc inducebatur in B in F proportione tardius quam in A. Ergo modo in duplici proportione F tardius inducitur gradus summus in B quam in A. Sed falsitas consequentis patet, quia continuo aequales partes intensive ipsius gradus summus inducuntur per totum B sicut per totum A, ut patet ex casu, igitur aequavelociter inducitur gradus summus in A sicut in B, et non tardius. ¶ Et confirmatur, si quaestio esset vera, sequeretur, quod sint duo inaequalia quantitative uniformiter difformia ad summum terminata. Et qualis est proportio quantitatis unius ad quantitatem alterius, talis est inter excessum, quo gradus summus excedit extremum remissius maioris, ad excessum, quo excedit extremum remissius minoris, alterentur aequali alteratione uniformi per totum. In utrumque illorum aequavelociter inducitur gradus summus, quod est falsum. Probatur: et sit A maius, et B minus in F proportione, in eadem proportione per minus distat a summo. Et arguitur sic: aequae cito in utrumque illorum inducitur gradus, sicut in extrema eorum remissiora et etiam uniformiter, ut argutum est, sed in F proportione citius inducitur in extremum remissius ipsius B quam ipsius A, quia aequaliter alterantur, et in F proportione per minus distat a summo extremum B quam A, igitur in F proportione citius inducitur gradus summus in B quam A, et B est in F proportione minus quam A. Ergo aequae velociter inducitur gradus summus in B sicut in A. Quod fuit probandum. Sed falsitas consequentis probatur, quia alteratio ad gradum summum non est aliquid quam inductio gradus summus. Sed alteratio A non est aequalis alterationi ipsius B, ut patet ex primo capite huius tractatus. Igitur inductio gradus summus in B non est aequalis inductioni gradus summus in A, quod est oppositum consequentis.

Secundo principaliter arguitur sic: si quaestio esset vera, sequeretur, quod aliquod uniformiter difforme ad summum terminatum alteretur latitudine uniformiter difforme extremo intensiori versus extremum intensius subiecti. Non tardius incipit induci gradus summus, quam si extremo intensiori illius latitudinis uniformiter per totum alteraretur, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et sit extremum intensius alterationis A. Et arguitur sic: gradus summus mediante illa alteratione incipit velocius induci, quam si quovis alio remissiori inciperet induci, igitur non tardius incipit induci, quam si gradu intensiori illius alterationis uniformiter per totum inciperet induci. Probatur antecedens, quia nullus est remissior gradus ipso A, quin aliqua pars illius alterationis terminata minor ad ipsum A sit illo, ut constat, igitur mediante illa parte incipit gradus summus velocius induci, quam si quovis gradu remissiori ipso A inciperet induci. Quod fuit probandum. Sed iam probatur falsitas consequentis, quia tunc sequeretur, quod tardius induceretur gradus summus mediante latitudine illa uniformiter difformi in tale corpus uniformiter difforme, quam si induceretur mediante extremo illius remissiori uniformiter per totum extenso. Sed consequens est falsum, quia continuo tale corpus alteratur per totam partem remissam intensiori latitudine, quam si remissiori gradu illius latitudinis per totum alteraretur, igitur velocius continuo inducitur gradus summus mediante illa latitudine quam mediante extremo eius remissiori, quod est oppositum consequentis. Iam probatur sequela, quia sit A tale uniformiter difforme alteratum latitudine C uniformiter difforme, ut ponitur in casu argumenti, et sit B omnino et consimile per totum

Inductionis gradus summi & liberatio.

Dicitur.

tū alteratiō extrēorē illiōri tāllantudis vni. dif. sic
 dico q̄ i a. tardū iducef q̄d fū: q̄ in b. q̄d sic pbf qz
 eq̄ cito erit q̄. fū. iducef p̄ totū a. sic p̄ totū b. qz eq̄ ci
 to erit iducef ad vtriusq̄ extrēa reūfioza q̄ a p̄ici
 pio fū eq̄lia: & equelocit̄ p̄tinuo alterāf. Et gra. fū
 p̄tinuo citi? deueiet ad q̄d lz p̄ctū a. q̄ ad p̄fimile
 i b. qz q̄d tale p̄ctū est eq̄ ite fū i a: sic in b. et in a
 p̄tinuo velo. altera. vt p̄stat. igf p̄tinuo mior pars
 ipfū a. reftabit p̄tra fēda ab ipfo q̄. fū. in a q̄ in b
 Et eq̄ cito veiet ad finē q̄. fū. i vtroq̄. igf tardū in
 ducef q̄. fū. i a. q̄ in b. q̄d fuit p̄bādū. q̄ Dices r̄ bñ
 p̄cedēdo feql̄ā vt bñ p̄bat arguē. negādo falſitate
 p̄tis. Et ad p̄bationē negādo feql̄ā. imo qz p̄
 totū p̄ q̄d altera. v̄pto p̄ctio extriſeco. altera a.
 velocit̄ p̄ b. id tardū iducef in eo gra fū. q̄. in b.
Sz q̄tra. Qz tūc feq̄ret q̄ li a. altere f
 lat. vni. di. ab. 8. v̄fō ad. 4. tardū in q̄z totali tpe
 terito ad finē t̄pis iducef i a. q̄. fū. iducef i a
 li tpe fū a. al̄ aref lat. vni. di. ab. 6. v̄fō ad. 4. Sed
 p̄tōe fū igf illō ex q̄ feq̄ Seql̄a. fat. p̄z ex p̄ducti
 one argumēti. Sz fū itas p̄tis af. qz tūc feq̄ret q̄
 eſſet iſnita oio p̄f̄r diſpoſita ſic a. Et p̄mū icipet
 al̄ fati lat. vni. di. ab. 8. v̄fō ad. 4. Et. r. lat. ab. 10
 v̄fō ad 4. Et. 3. lat. ab. 37. v̄fō ad 4. r. sic p̄r dupli
 cādo q̄ extrēmū iſnū manēte ſp̄ eodē extrēo reūfio
 oie x̄? extrēmū reūfio ſubiecti. Inſnitiū tarde idu
 ceſ. q̄. fū. i aliq̄ illō p̄p̄tōe ē ſm: igf illō ex q̄ feq̄
 Seql̄a pbf qz imediate p̄ h̄ iſnitiū mior erit p̄
 reūfio alicui? illoz q̄ ipfū b. p̄ q̄d vni. iducef q̄. fū.
 Et nō cito deueniet q̄. fū. ad finē alicui? illaz q̄ ad ſi
 nē ipfū b. q̄ iſnitiū tarde iducef q̄. fū. i aliq̄ illōz
 q̄ i b. et p̄tis iſnitiū tarde iducef i aliq̄ illōz. Et i
 b. iducef viſofit q̄d fuit p̄bādū Sz iſnitas p̄tis. p̄ba
 tur qz tūc feq̄ret q̄ iſnū al̄ fatiōis p̄ parte remiſſā
 per quam debet induci gra. ſum. eſſet impedimēto
 inductioni gra. fū. quod apparet manifeſte falſuz
Tertio principalit̄ ac ſic Si i q̄ ſtio eſſet
 ſa feq̄ret q̄ mediate iſnita lat. al̄ fatiōis diſpoſi
 ſubiectū ſnitiū teriatū ad ſū. vni. p̄tinuo iducef q̄
 fū Sz p̄tis ē ſm: igf illō ex q̄ feq̄ Seql̄a. pbf: ſignō
 a pedale diuiſip p̄tis p̄portioales p̄portioe dupla
 r̄ p̄ma ſit vni. di. a. fū. v̄fō ad 4. Et ita iſnita r̄ oio
 diſpoſita ſic lz feq̄no. Et i p̄ma pte p̄portioali vni?
 hore al̄ fatē p̄ma p̄ p̄portioat a al̄ fat vni. q̄ vni. idu
 cat q̄. fū. p̄ illā adeq̄te r. r. pte t̄pis al̄ fatē r. p̄ p̄por
 tioat ipfū a. p̄ totū adeq̄te al̄ fat vni. i duplo maiori
 r. i. pte t̄pis al̄ fatē. p̄ ipfū a. al̄ fat i duplo maiori
 q̄. r. p̄ vni. r̄ totū pte extrēfū: r̄ ſic p̄r. ſp̄ duplādo
 al̄ fat nē. Quo poſto af ſic i p̄ma pte p̄portioat
 p̄portioe dupla. p̄ma p̄ p̄portioat ipfū a. edē p̄por
 tioe vni. efficiet ſūma. Et i. 2. t̄pis. 2. ipfū a. ēt effi
 ciet ſūma vni. Et i. 3. t̄pis. 3. ipfū a. r̄ ſic p̄r igf p̄ ip̄m
 a. p̄tinuo iducef q̄. fū. p̄tis p̄z r̄ pbf aſis. Hā i p̄māz
 iducef q̄. fū. i p̄ma pte t̄pis vt poit caſ? r̄ qz i. r. pte
 t̄pis r̄ p̄ p̄portioat ipfū a. al̄ fat al̄ fat nē i du. maio
 re p̄ totū vni. id ip̄a i. r. pte t̄pis ſic fū. vni. Hā ſi p̄
 ciſe al̄ fatē q̄d i p̄ma ip̄a i nāto tpe i quāto p̄ma effi
 cere fū. ſy mō al̄ fat i duplo maiori al̄ fat nē. id i du
 plo miori tpe efficiet fū. r̄ p̄tis i. r. pte p̄portioali
 t̄pis. Et ſic arguē. de. 3. r̄ d̄ quis alia. igf. Sz iā p̄bō
 ſſitate p̄tis qz tūc feq̄ret q̄ b. ē oio p̄f̄r diſpoſitū r̄
 et eq̄le ip̄a i. r. a. iſnitiū a al̄ fat nē al̄ fat vt iā dictū ē
 Et et deducit̄ alius motib? r̄ t̄m i b. in iſnitiū tarde
 iducef q̄. fū. r̄ i a. vni. vt dictū ē Sz p̄tis ē ſm: qz vtrā
 qz al̄ fat nē iſnita q̄ nulla illaz p̄z q̄. fū. i iſnitiū tarde
 iducef Sz p̄bo feql̄ā r̄ ſi a tale q̄le iā poſitū ē r̄ eo?
 illō iducef q̄. fū. vt iā dictū ē: r̄ ſi b. oio eq̄le p̄f̄r. di

ipofitū ſic a. r̄ q̄n p̄ma p̄ p̄portioat a. p̄portioe ne du
 pla efficiet ſūma. efficiat. r̄ p̄me ipfū b. p̄tis p̄ma r. r̄
 ſōme r̄ q̄. r̄ ipfū a. due ſeq̄ntes imediate. r̄ ipfū b. r̄
 ſic p̄r. p̄cedēdo p̄tuo i b. p̄ ptes p̄portioat ales p̄portioe
 q̄drupla ſp̄ em. r̄ ptes imediate p̄portioe dupla ſit
 vna p̄ p̄portioe q̄drupla vt p̄z. r̄ pte. Quo poſto
 auxilio eoz q̄ dicta ſt. 3. r̄. tractat? feq̄ q̄ ſerre i
 r̄ de bā. Dices r̄ bñ p̄cedēdo q̄ ſerret: r̄ negādo ſſita
 tē p̄tis r̄ cū pbf p̄cedo q̄ b̄ ſerret nec illō ē iſnitiū ſy
 v̄z. Et cū pbf q̄ nō: qz vtrāq̄ illaz al̄ fat nē ē iſnita
 dico ſeq̄ndo. Et al̄. p̄cedo aſis: r̄ negādo p̄tis qz coe
 r̄ ſſo p̄tis p̄tis variat effectū. mot? vt p̄z. 3. c. p̄alle
Sz q̄tra. Qz tūc feq̄ret q̄ in a. pedale
 vni. di. teriatū ad ſū. iducef q̄. fū. vni. mediate iſniti
 ſa lat. al̄ fatiōis p̄ totū extrē ſa extrē o iſnitiū? r̄ extrē
 mū ipfū a. terito Sz p̄tis v̄f̄r ſm: igf illō ex q̄ feq̄ Se
 ql̄a pbf r̄ ſi i a. vni. di. ad ſū. teriatū r̄ capio lat.
 q̄ q̄z p̄ctū nō ſm? excedit a ſūmo r̄ diuidō q̄z ſi
 lang p̄tis ptes p̄portioat ales p̄portioe dupla r̄ p̄no q̄
 i ea p̄portioe q̄z p̄ctū nō ſm? acq̄rat lat. p̄ quā di
 ſtat aſūmo i miori tpe i q̄ tal p̄ctū mag? diuina ſū
 Sz t̄p̄ illō diuidat p̄ ptes p̄portioat ales p̄portioe q̄
 drupla r̄ i q̄z tali pte acq̄rat p̄ctū de illi lat. vni.
 pte corr̄dēt. Quo poſto feq̄ facile illō q̄d fuit i
 ferētū auxilio r̄. c. p̄allegari. p̄tuo em̄ vt p̄z. ex caſu
 vni formiter iducef gru. fū. Et t̄m p̄tinuo alteratio
 terminab̄ ad extrēmū iſnitiū p̄portio. gra. fū. igitur
Quarto principalit̄ al̄ fat Se q̄ret vt iā
 dictū ē i ductōez q̄ ſū. debē attēdi penes ſubiectū p̄q̄
 iducef q̄. fū. ſy p̄tis ē ſm: igf illō ex q̄ feq̄ Seql̄a p̄z
 ſūtas p̄tis pbf r̄ pono q̄ p̄ pedale vni. di. teriatū
 ad ſū. iducef lat. al̄ fatiōis vni. p̄ totū: cū h̄ r̄ aref
 ſa ad duplū i gō? q̄. fū. deſcētē extrēo er̄ r̄ iſniti
 ſi q̄d ſat ſū. h̄. Quo poſto af ſic: ſi v̄locitas idu
 ctiōez q̄. fū. d̄eret attēdi penes ſubiectū i q̄d iducef q̄.
 fū. tūc feq̄ret q̄ i a i caſu poſto i duplo v̄locit̄ idu
 ceref q̄. fū. q̄ ſi h̄ rarefēt ſy p̄tis ē ſm: igf illō ex q̄ fe
 q̄ Seql̄a pbf qz a i ſine erit p̄ totū ſū. vt p̄z caſu
 erit iduplo mai? q̄ ſi h̄ ſuffi? rareſa? ex caſu igf p̄
 duplo mai? b̄m p̄gredieb̄ q̄. fū. q̄ ſi h̄ ſuffi? ſcīā
 rareſa? r̄ p̄tis i duplo v̄locit̄ iducef q̄. fū. q̄ ſi h̄ ra
 reſēt q̄d fuit p̄bādū. iā pbf ſſitas p̄tis qz i h̄ eſſet
 v̄z feq̄ret q̄ i caſu mōeret q̄. fū. ſue et idn? p̄ciſe p̄
 pedale r̄ t̄m iſnitiū v̄locit̄ iducef: ſy p̄tis ē ſm: igf
 illō q̄ feq̄ Seql̄a pbf: r̄ pono q̄ i a. pedale vni. di.
 teriatū ad ſū. iducef q̄. fū. r̄ nūq̄ rareſat p̄ aliq̄ q̄
 uſq̄ fuerit ſū. ſy. cū fuerit ſū. i iſnitiū rareſat Quo
 poito māiſeſtū ē q̄ q̄. fū. h̄ mouēt niſi ad pedale di
 ſſitū r̄ t̄m i iſnitiū v̄locit̄ iducef: q̄m̄ ſine ſm: er̄ p̄q̄
 ē iducef iſnitiū v̄ ſalrē i iſnitiū maḡni ſum i h̄o igf
 illā h̄o i iſnitiū v̄locit̄ iducef q̄. fū. Et t̄m pedale diſſi
 tā p̄ciſe p̄trāſt. q̄ Dices r̄ bñ p̄cedēdo feql̄ā. r̄ ne
 gādo falſitate p̄tis: r̄ ad p̄bationē ad iſſo caſu ſe
 gādo feql̄ā r̄ r̄ōē: qz velocitas iductiōis gra. ſum.
 in ſubiectō deſcētē motu rarefactionis r̄ p̄dēſatio
 nis debz attēdi penes ſubiectū i quod iducef ita
 q̄ ſi ea p̄portioe in qua eſt māius ceteris parib?
 in ea in illud velocit̄ gra. ſum. iducef. Sz occu
 r̄ te aliq̄ motu debz attēdi penes ſp̄actū ſūus quod
 deſcribit talis q̄. ſum. cū iducef vt dictū eſt ſuper?
 2. tractatu. c. 4. de velocitate motus mixti vide ſibi.
Sed cōtra. Qz ſi illa ſolutio eſſet bo
 na: queref q̄ quād ocl̄iq̄ ſubiectum rare ſit x̄ ſus
 gradum ſū. cōtinuo grad? ſum? tardū? inductur
 q̄ ſi nō rareſeret ſubiectū: ſed cōſequens eſt falſuz
 igitur illud ex quo ſequit̄: ſequela p̄batur r̄ po
 no q̄ a. pedale vni. di. diſſo. terminatū ad ſūm

Dicitur.

alteratum extremo remissiori talis latitudinis uni[formiter] diff[formis], tunc dico, quod in A tardius inducetur gradus s[ummus] quam in B. Quod sic probatur, quia aequae cito erit g[radus] s[ummus] inductus per totum A sic per totum B, quia aequae cito erit inductus ad utriusque extrema remissiora, quae a principio su[nt] aequalia, et aequavelociter continuo alterantur. Et gra[du]s sum[mus] continuo citius deveniet ad quodlibet punctum A quam ad consimile in B, quia quodlibet tale punctum est aequae intesum in A, sic in B, et in A continuo velo[cis] altera[tur], ut constat. Igitur continuo minor pars ipsius A restabit pertranseunda ab ipso g[radu] s[ummus] in A quam in B. Et aequae cito veniet ad finem g[radus] s[ummus] in utroque, igitur tardius inducetur g[radus] s[ummus] in A quam in B. Quod fuit probandum. ¶ Dices et bene concedendo sequelam, ut bene probat argu[mentum] et negando falsitatem consequentis et ad probationem negando sequelam, immo quia per totum, per quod altera. dempto puncto extrinseco altera A velocius quam B, ideo tardius inducetur in eo gra[du]s s[ummus] quam in B.

Sed contra, quia tunc sequeretur, quod si A alteretur lati[tudine] uni[formiter] di[fformi] ab 8. usque ad 4., tardius in quolibet totali tempore terminato ad finem temporis induceretur in A g[radus] s[ummus], quam induceretur in tali tempore, si A alteraretur lati[tudine] uni[formiter] di[fformi] ab 6. usque ad 4. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela satis patet ex deductione argumenti. Sed falsitas consequentis arguitur, quia tunc sequeretur, quod si essent infinita omnino consimiliter disposita sic A. Et primum inciperet alterari lati[tudine] uni[formiter] di[fformi] ab 8. usque ad 4., et 2. lati[tudine] ab 16. usque ad 4., [e]t 3. lati[tudine] ab 32. usque ad 4., et sic consequenter duplicando semper extremum intensius manente semper eodem extremo remissiore versus extremum remissius subiecti. Infinitum tarde inducetur g[radus] s[ummus] in aliquod istorum. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. S[ic] equala probatur, quia immediate p[ost] h[oc] infinitum minor erit pars remissa alicuius illorum quam ipsius B, per quod uni[formiter] inducitur g[radus] s[ummus]. Et non citius deveniet g[radus] s[ummus] ad finem alicui[us] illarum quam ad finem ipsius B, ergo infinitum tarde inducitur g[radus] s[ummus] in aliquod illorum quam in B, et per consequens infinitum tarde inducitur in aliquod illorum, (cum in B inducatur uniformiter.) Quod fuit probandum. Sed falsitas consequentis probatur, quia tunc sequeretur, quod intensio alterationis per partem remissam per quam debet induci gra[du]s sum[mus], esset impedimento inductioni gra[du]s s[ummus], quod apparet manifeste falsum.

Tertio principaliter arguitur sic: si quaestio esset vera, sequeretur, quod mediante infinita lati[tudine] altera[tio]nis i[n] difforme subiectum finitum terminatum ad summum uni[forme] continuo induceretur g[radus] sum[mus]. Sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: signo A pedale divisum per part[e]s proportionales proportione dupla et prima sit uni[formiter] di[fformis] a summo usque ad 4. Et ita intensa et omnino disposita sit quaelibet sequens. Et in prima parte proportionali unius horae alter[etur] prima pars proportionalis a altera[tione] uni[formi], qua uni[formiter] inducatur g[radus] s[ummus] per illam adaequate, et in 2. parte temporis alteretur 2. pars proportionalis ipsius A per totum adaequate altera[tione] uni[formi] in duplo maiori, et in 3. parte temporis altere[tur] 3. pars ipsius A altera[tione] in duplo maiori quam 2. semper uni[formi] et [per] totam partem extensam et sic consequenter semper duplicando alterationem. Quo posito arguitur sic: in prima parte proportionali temporis proportione dupla prima pars proportionalis ipsius A e[ad]em proportione uni[formiter] efficietur summa. Et in 2. temporis 2. ipsius A etiam efficietur summa uni[formiter]. Et in 3. temporis 3. ipsius A et sic consequenter. Igitur per ipsum A continuo inducetur g[radus] s[ummus]. Consequentia patet, et probatur antecedens. Nam in primam inducitur g[radus] s[ummus] in prima parte temporis, ut ponit casus, et quia in 2. parte temporis 2. pars proportionalis ipsius A alteratur alteratione in du[plo] maiore per totum uni[formiter], ideo ipsa in 2. parte temporis fiet s[ummus] uni[formiter]. Nam si praecise alteretur gradu, quo prima ipsa in tanto tempore, in quanto prima efficeretur s[ummus], sed modo alteratur in duplo maiori alteratione. Ideo in duplo minori tempore efficietur s[ummus], et per consequens in 2. parte proportionali temporis. Et sic argu[rum] est de 3. et de quavis alia. Igitur. Sed iam proba falsitatem consequentis, quia tunc sequeretur, quod B est omnino consimiliter di[s]positum et etiam aequale ipsi A, et A infinita alteratione alterab[itur] – ut iam dictum est – et etiam deductis aliis motibus, et tamen in B in infinitum tarde inducitur g[radus] s[ummus] et in A uni[formiter], ut dictum est. Sed consequens est falsum, quia utraque altera[tio] est infinita, ergo per nullam illarum debet g[radus] s[ummus] in infinitum tarde induci. Sed proba sequelam: et si[t] A tale, quale iam positum est, et eo [modo] in illud inducatur g[radus] s[ummus], ut iam

dictum est, et sit B omnino aequale consimiliter | dispositum sic A, et quando prima pars proportionalis A proportione dupla efficitur summa, efficiantur et primae ipsius B, puta prima et 2., s[u]mmae, et quando 2. ipsius A duae sequentes immediate 2. ipsius B et sic consequenter procedendo continuo in B per partes proportionales proportione quadrupla. Semper enim 2. partes immediatae proportione dupla sunt una pars proportione quadrupla, ut patet ex 2. parte. Quo posito auxilio eorum, quae dicta sint 3. c[apite] 2. tractatus, sequitur, quod inferre intendebam. Dices et bene concedendo, quod infertur, et negando falsitatem consequentis, et cum probatur, concedo, quod infertur: nec illud est inconueniens, sed verum. Et cum probatur, quod non, quia utraque illarum alterationum est infinta, dico insequendo cal[culatorem] – concedo antecedens – et negando consequentiam, quia coextensio partibus temporis variat effectum motus, ut patet ex 3. c[onclusion]e praeallegato.

Sed contra, quia tunc sequeretur, quod in A pedale uni[formiter] diff[orme] terminatum ad s[ummum] induceretur g[radus] su[m]mus uni[formi] mediante infinita lati[tudine] altera[tio]nis per totum extensa extremo infini[to] versus extremum ipsius A terminato. Sed consequens videtur falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et sit in A uni[formiter] diff[orme] ad summum terminatum, et capio lati[tudinem], qua quilibet punctus non summus exceditur a summo, et divido qualibet illarum per suas partes proportionales proportione dupla, et pono, quod in ea proportione quilibet punctus non summus acquirat lati[tudinem], per quam distat a summo in minori tempore, in qua talis punctus magis d[imin]uta sum[mo], sed tempus illud dividatur per partes proportionales proportione quadrupla, et in qualibet tali parte acquirat punctus de illi lati[tudine] unam partem correspondentem. Quo posito sequitur facile illud, quod fuit inferendum auxilio 3. c[onclusion]is praeallegati. Continuo enim, ut patet ex casu uniformiter, inducitur g[radus] s[ummus]. Et tamen continuo alteratio terminabitur ad extremum infinitum propo[sito] gra[du]s s[ummus]. Igitur.

Quarto principaliter arguitur sic: sequeretur, ut iam dictum est, inductionem g[radus] s[ummus] debere attendi penes subiectum, per quod inducitur gradus summus, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet, et falsitas consequentis probatur: et pono, quam per A pedale uni[formiter] di[fforme] terminatum ad s[ummum] inducatur lati[tudo] alterationis uni[formis] per totum, et cum h[oc] rarefiat A ad duplum in g[radu] versus g[radus] s[ummus] quiescente extremo eius remissiori, quod fiat s[ummus] in hora. Quo posito arguitur sic: si velocitas inductionis gra[du]s s[ummus] deberet attendi penes subiectum, in quod inducitur gra[du]s s[ummus], tunc sequeretur, quod in A in casu posito in duplo velocius induceretur gra[du]s s[ummus], quam si non rarefieret. Sed consequentia est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia A in fine erit per totum s[ummus], ut patet ex casu, et erit in duplo maius, quam si non fuisset rarefactio ex casu. Igitur per in duplo maius s[ub]iectum progrediebatur gra[du]s s[ummus], quam si non fuisset facta rarefactio, et per consequens in duplo velocius inducitur gra[du]s s[ummus], quam si non rarefieret. Quod fuit probandum. Iam probatur falsitas consequentis, quia si hoc esset verum, sequeretur, quod in casu moveretur gra[du]s s[ummus] sive eius in d[uplo] praecise per pedale, et tamen in infinitum velociter induceretur, sed consequens est falsum. Igitur illud, quo sequitur. Sequela probatur: et pono, quod in A pedale uni[formiter] di[fformi] terminato ad s[ummum] inducatur gra[du]s s[ummus], et numquam rarefiat pars aliqua, quousque fuerit s[umma], sed, cum fuerit s[umma], in infinitum rarefiat. Quo posito manifestum est, quod gra[du]s s[ummus] non movetur, nisi ad pedalem distantiam, et tamen in infinitum velociter inducitur, quam in fine s[ub]iectum eius, quod est inductus, infinitum vel saltem in infinitum magnum fuit in hora, igitur in illa hora in infinitum velociter inducitur gra[du]s s[ummus]. Et tamen pedalem distantiam praecise pertransit. ¶ Dices et bene concedendo sequelam et negando fal[s]itatem consequentis et ad probationem admissio casu negando sequelam, et ratio est, quia velocitas inductionis gra[du]s s[ummus] in subiecto quiescente motu rarefactionis et condensationis debet attendi penes subiectum, in quod inducitur, ita quod in ea proportione, in qua est maius, ceteris paribus, in ea in illud velocius gra[du]s s[ummus] inducitur. Sed occurrente aliquo motu debet attendi penes spatium fixu[m], quod describit talis gra[du]s s[ummus], cum inducitur, ut dictum est superius 2. tractatu, c[apite] 4. de velocitate motus mixti. Vide ibi.

Sed contra, quia si illa solutio esset bona, sequeretur, quoniam quodcumque subiectum rarefit versus gradum summum, continuo gradus summus tardius inducitur, quam si non rarefieret subiectum, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono, quod A pedale unifor[miter] diffor[me] termin[at]um ad summum,

294

Inductionis gradus summi & sideratio.

per quod in horas inducetur gradus summi rarefiat
 & sus gradus summi tardus in rarefiat fm oem eius
 punctum quod summi inducat descende reissioz extremo.
 Sic manifestum est quod continuo puncta in quibus erit gradus
 summi magis distabit ab extremo descende quod si non est
 rarefactio: & continuo inter ipsa & punctum a quo
 incipit induci gradus summi erit minus despatio
 fixo quod si non rarefieret: & penes tale spacium come
 suranda est inductionis gradus summi velocitas ut
 dicit solutio: ergo quoadocumque subiectum rare fit &
 sus gradus summi continuo gradus summus tar
 dius inducitur quod si non rarefieret. Ita pbatur falsi
 tas sequens: & pono quod a. alteret per tota parte
 non summi alteratione uniformi: & arguo sic: eque
 cito erit gra. summi ad punctum siue extremum remissum
 quietens sic il non rarefieret subiectum ut constat:
 & non citius deueniet ad extremum remissum quod ad oia
 puncta intrinseca simul: igitur eque cito a. erit su
 mi ac si non rarefieret: & per consequens non tradus
 inducetur gradus summi quod si non rarefieret quod est
 oppositum illati. Et confirmatur quod si velocitas
 inductionis gradus summi deberet attendi penes
 subiectum per quod adequate inducitur in eodem te
 pore deductis aliis motibus: sequeretur quod a. & b.
 nunc sunt oino consimilia quantitate & qualitate
 uniformi. diffor. terminata ad sum: & incipit alterari
 consimili latitudine uniformi. Et tamen i duplo aut
 in maiori proportione inducetur gradus summus
 velocius in a. quod in b. ceteris aliis motibus deductis
 Sed consequens videtur impossibile: igitur illud ex quo
 sequitur sequa probatur et pono quod sint a. & b. o
 no similia ut ponitur: & inducat pertibilib latitu
 do equalis alterationis uniformis per a. & per b.
 eo modo quo inducitur resisseta in medio non resisseta
 & i ut ois progreditur uniformiter continuo quo
 ad partes subiecti in duplo tamen velocius continuo
 progreditur per a. quod per b. Quo posito manife
 stum est quod in duplo citius quilibet punctum a. efficitur
 summus quod correspondens punctum in b. cum ad illud
 in duplo citius deueniat alteratio et illa puncta
 sunt consimilia in a. & in b. igitur in duplo velocius
 inducetur gradus summus in a. quod in b. Et tamen
 a. & b. sunt equalia oino & c. et alterantur consimili
 latitudine uniformi & c. quod fuit inferendum.

prima

qd g. su.

qd iduc. qd sum

In appositum at sic. Quia inductio
 gradus summi non est nisi quedam partitio progres
 sito per partes subiecti: ergo sequitur quod quanto pro
 gressio est maior tanto inductio gradus summi est
 velocior: & tanto autem progressio est maior quanto
 fit per maiorem partem subiecti vel per maius sub
 iectum. igitur tanto inductio gradus summi est ve
 locior quanto fit per maius subiectum.

Huius questionis talis est ordo primo
 ponuntur notabilia. Secundo conclusiones. Ter
 tio soluentur rationes ante oppositum.

Notandum est. Primo quid est gradus
 summi & quid est inductio. In pprie gradus summi est in
 tenuissima quantitas naturalis in sua spe possibilis quod
 pducit a. a. g. cessat a. gere ad punctum ad que ipsa est
 pducta. Et si aut sit vabilis gradus summi simpliciter di
 co quod illud est mihi dubium, dicit tamen doctor subtilis in
 3. q. sic. Inductio a. sit gra. summi. diffinitio a. & calcul: isto
 modo. Inductio gradus summi est progressio illius gradus
 summi siue ptialis acquisitio eius quod ad ptes subiecti. ut
 si gradus octauus quod signet summus progrediat siue inducat
 ptibilis quo ad ptes subiecti: ita quod ad omnem punctum
 ppinquitur extremo a quod incipit induci citius pducatur quod
 ad remotum ac si esset vni punctum moues supra idem
 subiectum illud subiectum ptialis ptassens. Talis pro
 gressio siue vs siue ymaginaria est inductio gra. summi

Hoc modo declarat hac diffinitione calculator: i pzi
 cipio c. huius materie. Et sequitur quod quous iam
 possit pducit gra. summi. non tamen potest pducit aiaz gra.
 summi. quod quod ibi non potest esse ptibilis: acquisitio quod od sub
 iectum sequitur. & quod si aliquid uniformiter alteret lati
 tudine vni. p totum ita quod equo sit p totum gradus summi.
 talis alteratio ad gra. summi: siue acquisitio gra. summi. non
 est inductio gra. summi. quod ex diffinitione sequitur. &
 quod p nullam alterationem vni uniformiter extensa p ali
 quod uniformiter p totum: vs aliquo inducti gra. summi. quod
 quod mediate tali alteratione non citius erit gra. summi. ad
 vni punctum quod ad alter quod est ratione inductionis. Hoc
 tamen non obstat potest p alteratione uniformiter inducti gra.
 summi. subiectum vni. dum modo alteratio progrediat ptibilis quod
 ad subiectum: sic tunc illud totale subiectum incipit esse dif
 fose ut stat. Et i pposito isto terio vtmur p ite ne

Notandum est. Secundo quod gradus summi

aliqui inducti in subiectum ab aliis motibus alienis: ali
 quibus non inducti in subiectum quod localis mouet vtriusque
 in argumentis, aliqui autem in subiectum quod rarefit aut co
 desat. Et hoc dupli aut extremo remissioz aut non
 g. descende a rarefactione. aut extremo itissioz. Itaque
 descit extremum remissum aut itissum mouet velocius p ra
 refactione quod gra. summi. incipiat inducti: aut equaliter
 aut tardus. Itaque est extremum remissum mouet: & itissum
 descit: aut rarefit scdm se totum: aut rarefit pte fm
 parte remissa. multi alios modos potest ymaginari g.
 summi inducti in subiectum aliis motibus mutari. Et sic r
 dicas de pdesatione. Ad hanc autem vtr notitiam veloci
 tatis inductionis gra. summi. pono aliquas propositiones
 Prima propositio velocitas inductionis gra. summi non est vtr
 attendi penes magnitudinem subiecti per quod inducitur
 quod obstat rarefactio & pdesatio ut p 1. ex
 4. argumento ante oppositum. Secunda propositio. Velocitas
 inductionis gra. summi non est vtr attendenda penes spacium
 fixum interceptum in fine inductionis iter punctum ad incipit
 inducti g. summi. & punctum ad que teriat inductio gra. summi. p 3
 hecclare ex deductione argumenti 4. obstat enim motus
 localis. Tertia propositio. Velocitas inductionis gra. summi.
 non est vtr attendi penes motum ymaginari puncti exte
 rietis continuo cum gra. summi. quod etiam hec propositio ex palle
 grato argumento. Quarta propositio. Velocitas inducti
 onis g. summi in subiectum: nec rarefactum nec pdesatum siue
 moueat locale siue non: sp attendenda est penes ma
 gnitudinem subiecti. quod quod non apparet alter modus
 cognoscere de velocitate inductionis gra. summi. in tali casu
 Quinta propositio. Velocitas inductionis gra. summi. cum subiectum
 rare fit aut pdesat gra. summi. citius manet i eodem pu
 cto spacii fixi vtr attendi penes spacium interceptum iter
 tale punctum spacii fixi i quod continuo est gra. summi. & punctum
 fixum in quod erat punctum subiecti in que modo primo inducti
 exemplum ut posito quod a. in quod inducti g. summi. in principio
 sit bipedale: & rarefiat & sus gra. summi. & inductio g. summi.
 maneat in eodem puncto fixo: tunc dico quod cum g. summi. primo
 fuerit inductus p totum primo pedale quod ita tunc erit maius
 & velocius fuit inductus g. summi. ac si pedale deisset a mo
 in rarefactionis. Sexta propositio. Velocitas inductionis
 g. summi. cum g. summi. mouet in ordine ad spacium fixum motu
 ymaginario & subiectum rarefit vel pdesat vtr at
 tendi penes spacium fixum quod describit. exemplum habes
 in argumento. 4. Et hoc sequitur quod in casu pcedenti c o
 clonis in toto tpe quod gra. summi. inducti p totum gra. summi. eq
 uelociter inducti ac si desceret a rarefactione. & i quibus pte
 illius tps teriata ad principium totius tps inducti tar
 dius & i quibus teriata ad finem inducti velocius. Hoc corref.
 p 3. b. p siderati vltima replicat. 4. argumentum ante op
 positum. Et hec sunt dicta cofortiter ad opinionem qua
 recitat & ipugnare nititur calculi quasi i principio
 & c. de inducti. g. summi. Sed tenedo modum dicendi cal
 culi. pono. 7. propositionem. Septima propositio. Velocitas

Corref.

1. corref.

3. corref.

prima propositio

1. propositio

3. propositio

4. propositio

5. propositio

6. propositio

Corref.

7. propositio

per quod in horas inducetur gradus summus rarefiat versus gradum summum, tardius tamen rarefiat secundum omnem eius punctum, quam gradus summus inducatur quiescente remissiori extremo. Tunc manifestum est, quod continuo puncta, in quibus erit gra[du]s summus, magis distabunt ab extremo quiescente, quam si non essent rarefactio, ergo continuo inter ipsa et punctum, a quo incipit induci gradus summus, erit minus de spatio fixo, quam si non rarefieret, et penes tale spatium commensuranda est inductionis gradus summi velocitas, ut dicit solutio, ergo quandocumque subiectum rarefit versus gradu[m] summum, continuo gradus summus tardius inducitur, quam si non rarefieret. Iam probatur falsitas consequentis: et pono, quod A alteretur per totam partem non summam alteratione uniformi, et arguo sic: aequae cito erit gra[du]s s[ummu]s ad punctum sive extremum remissius quiescens sic, si non rarefieret subiectum, ut constat, et non citius deveniet ad extremum remissius quam ad omnia puncta intrinseca simul, igitur aequae cito A erit summum, ac si non rarefieret, et per consequens non tardius inducetur gradus summus, quam si non rarefieret, quod est opppositum illati. ¶ Et conf[ir]matur, quia si velocitas inductionis gradus summ[i] deberet attendi penes subiectum per quod adaequate inducitur in eodem tempore deductis aliis motibus, sequeretur, quod A et B nunc sunt omnino consimilia quantitative et qualitative unifor[m]iter diffor[m]ia terminata ad sum[mum], et incipiunt alterari consimili latitudine uniformi, et tamen in duplo aut in maiori proportione inducetur gradus summus velocius in A quam in B ceteris aliis motibus deductis. Sed consequens videtur impossibile, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono, quod sint A et B omnino similia, ut ponitur, et inducatur partibiliter latitudo aequalis alterationis uniformis per A et per B eo modo, quo inducitur resistentia in medium non resistens, et in utroque progrediatur uniformiter continuo quoad partes subiecti, in duplo tamen velocius continuo progrediatur per A quam per B. Quo posito manifestum est, quoniam in duplo citius quilibet punctus A efficietur summus quam correspondens punctus in B, cum ad illum in duplo citius deveniat alteratio, et illa puncta sint consimilia in A et B, igitur in duplo velocius inducetur gradus summus in A quam in B. Et tamen A et B sunt aequalia omnino et cetera, et alterantur consimili latitudine uniformi et cetera, quod fuit inferendum.

In appositum arguitur sic, quia inductio gradus summi non est, nisi quaedam particulis progressio per partes subiecti, ergo sequitur, quod quanto progressio est maior, tanto inductio gradus summi est velocior, tanto autem progressio est maior, quanto fit per maiorem partem subiecti vel per maius subiectum, igitur tanto inductio gradus summi est velocior, quanto fit per maius subiectum.

Huius quaestionis talis est ordo primo ponuntur notabilia, secundo conclusiones, tertio solventur rationes ante oppositum.

Notandum est primo, quid est gradus summus, et quid eius inductio. Unde proprie gradus summus est intensissima qualitas naturaliter in sua specie possibilis, qua productur, A agens cessat agere ad punctum, ad quem ipsa est producta. Utrum autem sit dabilis gradus summus, simpliciter dico, quod illud est mihi dubium. Dicit tamen doctor subtilis in 3. quod sic: inductio gradus summus est progressio illius gradus summi sive partialis acquisitio eius quoad partes subiecti, ut si gradus octavus, qui signetur summus, progrediatur sive inducatur partibiliter quoad partes subiecti, ita quod ad omnem punctum propinquius extremo, a quo incipit induci, citius producatur quam ad remotius, ac si esset unus punctus movens supra idem subiectum illud subiectum partialiter pertransiens. Talis progressio sive vera, sive imaginaria, dicitur inductio gra[du]s s[ummi]. | Hoc modo declarat hanc definitionem calculator in principio capitis huius materiae. ¶ Ex quo sequitur, quod quavis in animam possit produci gra[du]s summus, non tamen potest produci in animam gra[du]s summus, patet, quia ibi non potest esse partibilis acquisitio quoad subiectum. ¶ Sequitur 2., quod si aliquod uniforme alteretur latitudine uni[formi] per totum, ita quod aequae cito sit per totum gradus summus talis altera-

tio ad gra[du]m s[ummu]m, sive acquisitio gra[du]s s[ummi] non est inductio gra[du]s summi. Patet ex definitione. ¶ Sequitur 3., quod per nullam alteratione[m] uni[formem] uniformiter extensam per aliquod uniforme per totum videlicet aliquo modo induci gra[du]s s[ummu]s. Patet, quia mediante tali alteratione non citius erit gra[du]s s[ummu]s ad unum punctum quam ad alterum, quod est contra rationem inductionis. Hoc tamen non obstante potest per alterationem uniformem induci gra[du]s s[ummu]s subiectum uni[forme], dum modo alteratio progrediatur partibiliter quoad subiectum, sed tunc ill[ud] totale subiectum incipit esse difforme, ut constat. Et in proposito isto termino utimur pro intentione.

Notandum est secundo, quod gradus summus aliquando inducitur in subiectum ab aliis motibus alienum, aliquando vero inducitur in subiectum, quod localiter movetur, ut visum est in argumentis, aliquando autem in subiectum, quod rarefit aut condensatur. Et hoc dupliciter aut extremo remissiori aut non [gradu] quiescente a rarefactione aut extremo intensiori. Item quando quiescit extremum remissius, aut intensius moventur velocius per rarefactionem, quam gra[du]s s[ummu]s incipiat induci, ad aequaevelociter aut tardius. Item cum extremum remissius movetur, et intensius quiescit, aut rarefit secundum se totum, aut rarefit praecise secundum partem remissam. Multis aliis modis potest imaginari g[radu]s summus induci in subiectum aliis motibus mutatum. Et similiter dicas de condensatione. Ad habendam autem universaliter notitiam velocitatis inductionis gra[du]s summi pono aliquas proportionales. ¶ Prima propositio: velocitas inductionis gra[du]s summi non debet videlicet attendi penes ma[g]nitudinem subiecti, per quod inducitur. Probatur, quia obstat rarefactio et condensatio, ut patet ex 4. argumento ante oppositum. ¶ Secunda propositio: velocitas inductionis gra[du]s s[ummi] non est videlicet attendenda penes spatium fixum interceptum in fine inductionis inter punctum, a quo incipit induci g[radu]s s[ummu]s, et punctum, ad quem terminatur inductio gra[du]s s[ummi], patet haec clare ex deductione argumenti 4., obstat enim motus localis. ¶ Tertia propositio: velocitas inductionis gra[du]s s[ummi] non debet videlicet attendi penes motum imaginarium puncti existentis continuo cum gra[du] s[ummo]. Patet etiam haec propositio ex praeallegrato argumento. ¶ Quarta propositio: velocitas inductionis g[radu]s s[ummi] in subiectum nec rarefactum nec condensatum – sive moveatur localiter sive non – semper attendenda est penes magnitudinem subiecti. Patet, quia non apparet alter modus cognoscendae velocitatis inductionis gra[du]s s[ummi] in tali casu. ¶ Quinta propositio: velocitas inductionis gradus summ[i], cum subiectum rarefit aut condensatur, gra[du] s[ummo] continuo manente in eodem puncto spatii fixi debet attendi penes spatium interceptum inter tale punctum spatii fixi, in quo continuo est gra[du]s s[ummu]s, et punctum fixum, in quo erat punctus subiecti, in quem modo primo inducitur. Exemplum ut posito, quod A, in quod inducitur gradus summus, in principio fit bipedale, et rarefiat versus gra[du]m s[ummu]m, et inductio gradus summus maneat in eodem puncto fixo, tunc dico, quod – cum gradus summus primo fuerit inductus per totum primum pedale, quod tam tunc erit maius – tam velociter fuit inductus g[radu]s s[ummu]s, ac si pedale quievisset a motu rarefactionis. ¶ Sexta propositio: velocitas inductionis gradus summ[i], c[um] gradus summus movetur in ordine ad spatium fixum motu vero vel imaginario et subiectum rarefit vel condensatur, debet attendi penes spatium fixum, quod describit. Exemplum habes in argumento 4. ¶ Ex hoc sequitur, quod in casu praecedenti conclusionis in toto tempore, quo gra[du]s s[ummu]s inducitur, per totum gra[du]s s[ummu]s aequaevelociter inducitur, ac si quiesceret a rarefactione, et in qualibet parte illius temporis terminata ad principium totius temporis inducitur, tardius et in qualibet terminata ad finem inducitur velocius. Hoc correlarium patet bene considera[n]ti ultimam replicam 4. argumenti ante oppositum. Et haec sunt dicta conformiter ad opinionem, quam recitat et impugnat nitor calculator quasi in principio 2. capite de inductio[n]e g[radu]s s[ummi]. Sed tenendo modum dicendi calculat[oris] pono 7. propositionem. ¶ Septima propositio: velocitas

Inductionis gradus sūm i cōsideratio.

295

locitas induci. g. f. cum subiectum rarefit aut condē-
satur debet attendi penes totam quantitatem subie-
cti dempta illa quam acquirunt aut deperdunt par-
tes postq̄ sunt sume. ut si totū erat pedale in princi-
pio: et in fine manet tripodale: et partes postq̄ erant
summe acquisuerunt pedale precise tūc velocitas in-
ductionis debet attendi penes bipedale precise. Et
deas cal. in. 2. ca. de inductione grad. sum. Et hic, mo-
dus cal. michi placet: quāvis alter possit sustineri

Notandum est tertio q̄ cum gradus
summus inducitur per duo vnifor. diffōrma ter-
minata ad sum. mediante alteratione vnifōrmi per
totum extensa illa possunt multipliciter se habere.
quia aut illa sunt equalia in quantitate et qualita-
te omnino. aut in quantitate tantum. aut ineq̄ua-
lia in qualitate et quantitate sū. ¶ Si sunt ineq̄ua-
lia in quantitate et qualitate simul. hoc contingit
dupliciter quia aut maius. excedit in quantitate et
qualitate. aut in quantitate solum. Et hic excessus
venit sumendus extremo remissiori ut constat. ¶ Si
autem illa sunt equalia in quanti. et quali. aut als-
terantur. per totum equali. alteratione aut non.
¶ Si autem sunt equalia quantitate tantum aut
alterantur alteratione equali. aut ineq̄uali. ¶ Si
inequali aut intensus alteratur maior. aut mino-
ri. Si minor aut minor in ea proportione qua se
habent excessus quib⁹ gra. sum. excedit extrema re-
missiora. aut in maior. aut in minor. ¶ Si vero
sunt equalia in qualitate tantum. aut alterantur equa-
li alteratione. aut non. ¶ Sed si sint ineq̄ualia in
quanti. et quali. et mai⁹ vtroq̄ modo excedit aut al-
terantur equali alteratione. aut non. Si non. aut
maius alteratur maior aut minor. Si minor aut
in ea proportiōe minor qua se habet excessus quo
gra. sum. excedit extremum remissioris ad excessum
quo excedit extremum remissius intensioris aut in
maiori. aut in minori. ¶ Si autem sunt ineq̄ualia
vtrōq̄ modo et minus excedit in qualitate tunc aut
equali alteratione alterantur aut non. Si non. aut
minus alteratur maior. aut minor. Si minor aut
in ea proportiōe minor qua se habet excessus q̄
gradus sum. excedit extremum remissioris ad excel-
sum quo excedit extremū remissius intensioris aut
in maior aut in minor. Exempla nō posui grātia
breuitatis. Hac diuisione consummata pono ali-
quas conclusiones.

7. pars q̄
tionis.

Prima conclusio. Si aliquod vni. dif-
for. terminatum ad summum alteretur latitudine
alterationis vnifōrmi per totum in ipsum vnifor-
miter continuo inducitur gradus summus. hęc con-
clusio patet ex primo argumento ante oppositum

Secunda conclusio. Si duo vni. dif-
for. terminata ad sum. equalia omnino in quanti. et
quali. alterentur eadem latitu. alterationis vnifor-
mi per totum in ipsa equeuolociter continuo indu-
citur gradus summus. Probatur quia equeuolociter
continuo gradus sum. deuenit ad punctum vnus
sicut ad punctum correspondens alterius et p̄tra
correspondentia equaliter distant a puncto initia-
tuo motus ut constat quia sūt equalia igitur eque-
uolociter gradus summus in ipsa inducitur.

Tertia conclusio. Si in casu prioris
conclusionis vni. illorum alteretur alteratione vni.
per totum minor siue remissiori q̄ aliud. in ea pro-
portione qua alteratio vnus excedit alterationem
alterius in ea velocius continuo inducitur in ipsū
gradus summus. Probatur et sit proportio altera-
tionum. et. a. alteratū velocius et b. tardius. Et a.

quo sic ad punctum extremum ipsius a. in f. propo-
tione citius deueniet gra. sum. q̄ ad correspondēs
in b. quia illa puncta extrema equaliter distant a
summo. et illa distantia in f. proportiōe citius a-
quiritur in extremo ipsius a. q̄ ipsius b. cum altera-
tio continuo sit in f. proportiōe maior in extremo
ipsius a. q̄ ipsius b. ex casu. igitur continuo in f. pro-
portioe veloci⁹ inducitur gradus summus in a. q̄ in
b. quod fuit probandum. Patet consequentia quia in
vtrūq̄ illorū vnifōrmiter continuo inducitur gra. sū.
ex prima conclusione.

Quarta conclusio. Si equalia in quā-
titate tū vni. diff. termi. ad sū. alterentur equali als-
titudine vnifōrmi p̄ totū per intensus illorū continuo
velocius inducitur gra. sū in ea p̄portioe qua se hnt
excessus quibus gradus sū. excedit extrema remissio-
ra illorū. Probatur sit a. intensus et b. remissius: et sit f.
p̄portio excessus quo gra. sū. excedit extremū remis-
sius b. ad excessū quo excedit extremū remissū ip-
sū a. Et arguit sic in f. p̄portioe gra. sū. citius erit ad
extremū ip-
sū a. q̄ ipsius b. cū alteratio ad illa extre-
ma sit equalis: et in f. p̄portione minor distat extre-
mū. a. a sū. q̄ extremū ip-
sū b. ergo in f. p̄portioe ve-
locius continuo inducitur gra. sū. in a. q̄ in b. qd fuit
p̄bādū. p̄p̄tia qz ex prima conclusio gradus sū. in
vtrūq̄ illorum continuo vnifor. inducitur.

Quinta conclusio. Si in casu quar-
conclu. intensus alteretur maior alteratione q̄ re-
missius. Tunc in ipsum velocius inducitur gra. sum.
q̄ in aliud in proportiōe composita ex proportiōe
excessuum quibus gra. sum. excedit extrema remissio-
ra i lozum. et proportiōe alterationum: et al-
teretur a maior altera. Et arguitur sic si altera ren-
tur equali alteratione in f. proportiōe gra. sum. in-
duceretur velocius in a. q̄ in b. ex prior conclu. Sed
adhuc modo in a. in g. proportiōe velocius inducitur
gradus summus q̄ tunc igitur modo in a. inducitur gra-
dus summi velocius in b. in proportiōe composita
ex f. et g. quod fuit probandum. Probatur minor
quia in g. proportiōe quib⁹ punctus velocius altera-
tur q̄ tunc et equa- liter a principio alterationis distat
a sūma sicut tunc: et vnifōrmi. continuo in a. inducitur
gradus summus et similiter in b. ex prima conside igitur
modo in g. proportiōe velocius inducitur gra-
dus summus.

Sexta conclusio. Si predicta a. b. al-
terentur vnifōrmi alteratione per totum. et b. in f.
proportione maior alteratione alteretur: equeuoloci-
ter in ipsa inducitur gradus summus. Probatur quia
si a. et b. equali alteratione alterentur in b. f. p̄por-
tione tardius induceretur gradus summus q̄ in a. ex
quarta conclusione. Sed modo in f. proportiōe ve-
locius inducitur in b. q̄ tunc: ergo modo equeuoloci-
ter inducitur gradus summus in b. sicut in a. Similis
minor in precedenti conclusione arguta est.

Septima conclusio. Si predicta a. b.
alterentur alte. vni. per totum et b. alteretur in maio-
ri proportiōe q̄ f. maior alteratione q̄ a. tunc in b.
inducitur velocius gradus summus in ea proportiōe
per quam proportio alterationum excedit f. propor-
tionem. Et si b. alteretur maior alteratione que ta-
men sit in minor proportiōe maior q̄ sit f. propor-
tio: tunc in b. tardius inducitur gradus summus q̄ in
a. in proportiōe per quam proportio excedit p̄por-
tionem illarum alterationum. Hoc ex iam dictis au-
xiliantibus hijs que dicta sunt in tertia conclusioe. 2.
tractatus suam sortitur ostensionem.

E. iii.

inducti[onis] g[radius] s[ummi], cum subiectum rarefit aut condensatur, debet attendi penes totam quantitatem subiecti dempta illa, quam acquirunt aut deperdunt partes, postquam sunt summae. Ut si totum erat pedale in principio, et in fine manet tripedale, et partes, postquam erant summae, acquisiverunt pedale praecise, tunc velocitas inductionis debet attendi penes bipedale praecise. Videas cal[culatorem] in 2. capite de inductione grad[us] sum[mi]. Et hic modus cal[culatoris] mihi placat, quamvis alter possit sustineri.

Notandum est tertio, quod, cum gradus summus inducitur per duo unifor[miter] difformia terminata ad sum[mum] mediante alteratione uniformi per totum extensa, illa possunt multipliciter se habere, quia aut illa sunt aequalia in quantitate et qualitate omnino, autem in quantitate tantum aut inaequalia in qualitate et quantitate similiter. ¶ Si sunt inaequalia in quantitate et qualitate simul, hoc contingit dupliciter, quia aut maius excedit in quantitate et qualitate aut in quantitate solum. Et hic excessus venit sumendus extremo remissiori, ut constat. ¶ Si autem illa sunt aequalia in quanti[tate] et quali[tate], aut alterantur per totum aequali alteratione aut non. ¶ Si autem sunt aequalia quantitative tantum, aut alterantur alteratione aequali aut inaequali. ¶ Si inaequali, aut intensius alteratur maiori aut minori. Si minori, aut minori in ea proportione, qua se habent excessus, quibus gra[us] sum[mus] excedit extrema remissiora, aut in maiori aut in minori. ¶ Si vero sunt aequalia in quali[tate] tantum, aut alterantur aequali alteratione aut non. ¶ Sed si sint inaequalia in quanti[tate] et quali[tate], et maius utroque modo excedit, aut alterantur aequali alteratione aut non. Si non, aut maius alteratur maiori aut minori. Si minori, aut in ea proportione minori, qua se habet excessus, quo gra[us] sum[mus] excedit extremum remissioris, ad excessum, quo excedit extremum remissius intensioris, aut in maiori aut in minori. ¶ Si autem sunt inaequalia utroque modo, et minus excedit in qualitate, tunc aut aequali alteratione alterantur aut non. Si non, aut minus alteratur maiori aut minori. Si minori, aut in ea proportione minori, qua se habet excessus, quo gradus sum[mus] excedit extremum remissioris, ad excessum, quo excedit extremum remissius intensioris, aut in maiori aut in minori. Exempla non posui gratia brevitatis. Hac divisione consummata pono aliquas conclusiones.

Prima conclusio: si aliquod uni[formiter] diffor[me] terminatum ad summum alteretur latitudine alterationis uniformi per totum, in ipsum uniformiter continuo inducitur gradus summus. Haec conclusio patet ex primo argumento ante oppositum.

Secunda conclusio: si duo uni[formiter] diffor[mia] terminata ad sum[mum] aequalia omnino in quanti[tate] et quali[tate] alterentur eadem latitudi[n]e alterationis uniformi per totum, in ipsa aequevelociter continuo inducitur gradus sum[mus]. Probatur, quia aequevelociter continuo gradus sum[mus] deveniet ad punctum unius sicut ad punctum correspondens alterius, et puncta correspondentia aequaliter distant a puncto initiativo motus, ut constat, quia sunt aequalia, igitur aequevelociter gradus summus in ipsa inducetur.

Tertia conclusio: si in casu prioris conclusionis unum illorum alteretur alteratione uni[formi] per totum, minori sive remissiori quam aliud, in ea proportione, qua alteratio unius excedit [a]lterationem alterius, in ea velocius continuo inducitur in ipsum gradus summus. Probatur: et sit proportio alteratio[n]um F, et A alteratum velocius et B tardius. Et arguo | sic: ad punctum extremum ipsius A in F proportione citius deveniet gra[us] sum[mus] quam ad correspondens in B, quia illa puncta extrema aequaliter

distant a summo, et illa distantia in F proportione citius aquiritur in extremo ipsius A quam ipsius B, cum alteratio continuo sit in F proportione maior in extremo ipsius A quam ipsius B ex casu. Igitur continuo in F proportione velocius inducitur gradus summus in A quam in B. Quod fuit probandum. Patet consequentia, quia in utrumque illorum uniformiter continuo inducitur gra[us] s[ummus] ex prima conclusione.

Quarta conclusio: si aequalia in quantitate tantum uni[formiter] diff[ormia] termi[nata] ad s[ummmum] alterentur aequali al[ter]atione uniformi per totum, per intensius illorum continuo velocius inducitur gra[us] sum[mus] in ea proportione, qua se habent excessus, quibus gradus summus excedit extrema remissiora illorum. Probatur: sit A intensius, et B remissius, et sit F proportio excessus, quo gra[us] s[ummus] excedit extremum remissius B, ad excessum, quo excedit extremum remissius ipsius A. Et arguitur sic: in F proportione gra[us] s[ummus] citius erit ad extremum ipsius A quam ipsius B, cum alterat[i]o ad illa extrema sit aequalis, et in F proportione minus distat extremum A a s[ummo] quam extremum ipsius B, ergo in F proportione velocius continuo inducitur gra[us] s[ummus] in A quam in B. Quod fuit probandum. Patet consequentia, quia ex prima conclusio: gradus s[ummus] in utrumque illorum continuo unifor[miter] inducitur.

Quinta conclusio: si in casu quar[to] conclu[sionis] intensius alteretur maiori alteratione quam remissius, tunc in ipsum velocius inducitur gra[us] sum[mus] quam in aliud in proportione composita ex proportione excessum, quibus gra[us] sum[mus] excedit extrema remissiora i[ll]lorum, et [ex] proportione alterationum. Ponatur prior hypothesis: et sit G proportio alterationum, et alteretur A maiori alterat[i]one. Et arguitur sic: si alterarentur aequali alteratione in F proportione gra[us] sum[mus] induceretur velocius in A quam in B ex priori conclusione. Sed adhuc modo in A in G proportione velocius inducitur gradus summus quam tunc, igitur modo in A inducitur gradus summi velociusque in B in proportione composita ex F et G. Quod fuit probandum. Probatur minor, quia in G proportione quilibet punctus velocius alteratur quam tunc, et aequaliter a principio alterationis distat a summa sicut tunc, et uniformi[ter] continuo in A inducitur gradus summus et similiter in B ex prima conclu[sione], igitur modo in G proportione velocius inducitur gradus summus.

Sexta conclusio: si praedicta A, B alterentur uniformi alteratione per totum, et B in F proportione maiori alteratione alteretur, aequevelociter in ipsa inducitur gradus summus. Probatur, quia si A et B aequali alteratione alterarentur in B, F proportione tardius induceretur gradus summus quam in A ex quarta conclusione. Sed modo in F proportione velocius inducitur in B quam tunc, ergo modo aequevelociter inducitur gradus summus in B sicut in A. Similis minor in praecedenti conclusione arguta est.

Septima conclusio: si praedicta A, B alterentur alte[r]atione uni[formi] per totum, et B alteretur in maiori proportione quam F maiori alteratione quam A, tunc in B inducitur velocius gradus summus in ea proportione, per quam proportio alterationum excedit F proportionem. Et si B alteretur maiori alteratione, quae tamen sit in minori proportione maior, quam sit F proportio, tunc in B tardius inducitur gradus summus quam in A in proportione, per quam proportio F excedit proportionem illarum alterationum. Hoc ex iam dictis auxiliantibus his, quae dicta sunt in tertia conclusione 2. tractatus, suam sortitur ostensionem.

296

Inductio gradus summi consideratio.

Octava conclusio. Si duo equalia.

in quali tantu termini ad su. alterentur equali latitudine. alterationis vniiformi per totu. velocius continuo inducitur gra. su. in maiori in ea proportione qua est maius. Sit a. maius b. in f. proportione cui ceteris possit in conclusione. Et arguitur sic equo cito a. et b. erunt summa. et a. est in f. proportione maius ipso b. et hypotesiet vniiformiter gradus su. inducitur continuo in a. et in b. ergo in f. proportioe velocius inducitur in a. q. in b. Patet consequentia ex .4. ppoe. et primo notabilis huius c. et in f. proportione a. est maius b. igitur conclu. vera. Sed q. eque cito erit summa a. et b. probatur a quia eque cito inducitur in extrema ipsoform a. b. gra. su. cum equaliter distentia su. et equaliter continuo per idē tempus alterentur. igitur eque cito a. et b. erunt summa patet consequentia. quia eque cito erunt su. cuius fuis extremis remissioribus et non ante. vt constat nec possit cum continuo inducatur vniiformiter paritiliter ex prima conclu. Ex hac conclu. sequitur primo q. si a. in casu conclu. alteretur maiori alteratione q. b. in ipsum velocius inducitur gra. sum. q. in b. in proportione composita ex proportione quantitate a. ad quantitate b. et alterationis ipsius a. ad alterationem ipsius b. Probatur et sic q. proportio alterationum et h. composita ex f. et g. et arguo sic si a. alteraretur eque velocius cum b. in f. proportione velocius inducitur gra. sum. in a. q. in b. vt patet ex hac. 8. conclu. Sed modo in g. proportioe velocius adhuc inducitur gra. sum. in a. q. in b. vt patet ex .3. conclu. ergo modo in duabus proportioibus vs q. et f. velocius inducitur gradus sum. in a. q. in b. Et g. et f. sunt h. igitur in h. proportioe velocius inducitur gra. sum. in a. q. in b. Et sic patet core. Sequitur. 7. si q. in casu predictae conclu. b. alteretur alteratione maiori q. illa qua alteratur i ea proportioe qua a. est maius b. Tunc eque velocius continuo inducitur gra. sum. in b. sicut in a. Probatur quia si a. et b. equali alteratione alterarentur: in b. i f. proportioe continuo tardius induceretur gra. sum. q. in a. ex hac octaua conclu. Sed modo in f. proportioe inducitur gra. sum. velocius in b. q. tunc ex .3. conclu. ergo eque velocius modo inducitur in b. sicut in a. quod fuit probandum. Sequitur. 3. q. si in casu eductionis b. alteretur velocius a. in maiori proportioe q. f. Tunc gra. sum. velocius inducitur in b. q. in a. in ea proportioe per quam proportio alterationum excedit proportioe f. quantitate. Et si b. maiori alteratione alteretur q. a. que alteratio ipsius b. sit maiori altera. ipsius a. in maiori proportioe q. sit f. Tunc gra. sum. tardius inducitur in b. q. in a. in proportioe per quam proportio quantitate f. excedit proportioe alterationum. Hoc core. facile ex prioru auxiliante. 5. conclu. demonstrationem admittit.

4. Corre.

4. Corre.

3. Corre.

in f. proportioe in ipsum velocius induceretur gradus sum. q. in b. ex .3. conclu. Sed modo in g. proportioe excessus inducitur adhuc velocius in ipsum a. q. tunc ex .4. conclu. ergo modo in proportioibus f. et g. simul velocius inducitur gra. sum. in a. q. in b. Et f. et g. sunt h. proportio ex hypotesi. igitur in h. proportioe gradus sum. velocius inducitur continuo in a. q. in b. quod fuit probandum. Sequitur. 1. q. si a. cum toto residuo casus. 9. conclu. alteretur intensiori alteratione vni. per totum q. b. Tunc in ipsum a. velocius continuo inducitur gradus sumus in proportioe copposita ex proportioe quantitate. et proportioe excessum quibus gradus sum. excedit extrema illorum remissa: et ex proportioe alterationum. Probatur Sit proportio alterationum e. cum residuo hypotesis conclu. 9. et composita ex e. et f. et g. sit h. Tunc dico q. gradus sumus continuo inducitur velocius in a. q. in b. in h. proportioe. Quod sic ostenditur quia si a. alteretur equali alteratione cum ipso b. in ipsum a. velocius induceretur continuo gradus sumus q. in b. in proportioe copposita ex f. et g. ex .9. conclu. Sed modo adhuc velocius inducitur q. tunc in e. proportioe alterationum ex .3. conclu. ergo modo velocius inducitur gra. sum. in a. q. in b. proportioibus e. f. g. Et proportioes e. f. g. sunt h. proportio: igitur modo gra. sum. velocius continuo inducitur in a. q. in b. in h. proportioe. quod fuit probandum. Sequitur. 7. q. si cum toto residuo casus conclu. 9. b. alteretur alteratione vni. per totum maiori q. alteratio ipsius a. in proportioe composita ex proportioe quanti. et excessum quibus gra. sum. excedit et c. Tunc in b. eque velocius continuo inducitur gra. sum. sicut in ipsum a. Probatur quia si a. et b. equali alteratione alterarentur: gra. sum. induceretur tardius in b. q. in a. in proportioe h. composita ex proportioe quanti. et excessus. vt patet ex .9. conclu. Sed modo in h. proportioe intensiori alteratione alteratur per totum ipsum b. q. tunc ergo modo in h. proportioe velocius inducitur gra. sum. in b. q. tunc vt ex .3. conclu. Et tam velocius inducitur in ipsum a. ergo in b. eque velocius continuo inducitur gradus sum. sicut in ipsum a. quod fuit probandum. Sequitur. 3. q. si cum toto residuo casus b. alteretur alteratione vni. maiori alteratione q. a. in maiore proportioe q. sit proportio composita ex proportioe excessus et quantitate que est g. Tunc in b. velocius continuo inducitur gra. sum. q. in a. i ea proportioe per quam proportio alterationum excedit proportioe h. Et si talis proportio qua alteratio b. excedit alterationem ipsius a. sit minor q. proportio h. Tunc tardius inducitur gra. sum. in b. q. in a. in proportioe per quam proportio h. excedit proportioe alterationum. Hoc facile patet ex prioru auxiliante. 5. conclu.

1. Corre.

7. Corre.

3. Corre.

Decima conclusio. Si sint duo i equalia

in vtroq. modo vni diff. termi. ad su. Et minus excedit i qualitate ipsius maius: Et equali alteratione continuo alterantur per totum. Et in ea proportioe in qua vnum si maius in ea extremum remissius illius per maiorem latitudinem distat a su. q. extremum remissius ipsius minoris. Tunc per illa continuo eque velocius inducitur gra. su. Probatur. Sit proportio excessuum. f. que etiam est proportio quantitate a. maioris ad. b. minus. Et arguo sic in f. proportioe citius gra. su. venit ad extremum remissius ipsius b. q. ipsius. a. cum illa extrema eque velocius continuo alterentur: et extremum remissius ipsius. b. per minorem latitudinem in f. proportioe distat a su. ex casu q. extremum remissius ipsius. a. Et vniiformit in vtrū

Octava conclusio: si duo aequalia in quali[tate] tantum termi[nata] ad s[ummum] alterentur aequali latitu[dine] alterationis uniformi per totum, velocius continuo inducitur gra[du]s s[ummus] in maiori in ea proportione, qua est maius. Sit A maius B in F proportione cum ceteris positis in conclusione. Et arguitur sic: aequae cito A et B erunt summa, et A est in F proportione maius ipso B ex hypothesi, et uniformiter gradus s[ummus] inducitur continuo in A et in B, ergo in F proportione velocius inducitur in A quam in B. Patet consequentia ex 4. propositione et continuo notabilis huius c[apitis], et t[amen] F proportione A est maius B, igitur conclusio vera. Sed quod aequae cito erunt summa A et B, probatur, [...] quia aequae cito inducitur in extrema ipsorum A, B gra[du]s s[ummus], cum aequaliter distent a s[ummo], et aequaliter continuo per idem tempus alterentur. Igitur aequae cito A et B erunt summa. Patet consequentia, quia aequae cito erunt s[ummus] cum suis extremis remissioribus et non ante, ut constat, nec post, cum continuo inducatur uniformiter partibiliter ex prima conclusione. ¶ Ex hac conclusione sequitur primo, quod si A in casu conclu[sionis] alteretur maiori alteratione quam B, in ipsum velocius inducitur gra[du]s sum[mus] quam in B in proportione composita ex proportione quantitatis A ad quantitatem B et alterationis ipsius A ad alterationem ipsius B. Probatur: sit G proportio alterationum et H composita ex F et G, et arguo sic: si A alteretur aequavelociter cum B, in F proportione velocius inducitur gra[du]s sum[mus] in A quam in B, ut patet ex hac 8. conclusione. Sed modo in G proportione velocius adhuc inducitur gra[du]s sum[mus] in A quam tunc, ut patet ex 3. conclusione, ergo modo in duabus proportionibus, videlicet G et F, velocius inducitur gradus sum[mus] in A quam in B. Et G et F sunt H, igitur in H proportione velocius inducitur gra[du]s sum[mus] in A quam in B. Et sic patet correlarium. ¶ Sequitur 2., si quod in casu praedictae conclu[sionis] B alteratur alteratione maiori quam illa, qua alteratur in ea proportione, qua A est maius B, tunc aequavelociter continuo inducitur gra[du]s sum[mus] in B sicut in A. Probatur, quia si A et B aequali alteratione alterarentur, in B in F proportione continuo tardius induceretur gra[du]s sum[mus] quam in A ex hac octava conclusione. Sed modo in F proportione inducitur gra[du]s sum[mus] velocius in B quam tunc ex 3. conclusione, ergo aequavelociter modo inducitur in B sicut in A. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur 3., quod si in casu conclusionis B alteretur velocius A in maiori proportione quam F, tunc gra[du]s sum[mus] vel[oc]ius inducitur in B quam in A in ea proportione, per quam proportio alterationum excedit proportionem F quantitatum. Et si B maiori alteratione alteretur quam A, quae alteratio ipsius B sit maior altera[tione] ipsius A in minori proportione, quam sit F, tunc gra[du]s sum[mus] tardius inducitur in B quam in A in proportione, per quam proportio quantitatum F excedit proportionem alterationum. Hoc correlarium facile ex priori auxiliante 3. conclusione demonstrationem admittit.

Nona conclusio: si duo uni[formiter] diff[ormia] ad sum[mum] termi[nata] inaequalia in quanti[tate] et qualitate, et maius utroque modo excedit minus, et aequali alteratione per totum alterantur, tunc in maius velocius inducitur continuo gra[du]s sum[mus] quam in minus in proportione composita ex proportione excessuum, quibus gradus sum[mus] excedit extrema illorum remissa, et ex proportione quanti[tatis] maioris ad quanti[tatem] minoris. Probatur: sit A maius in F proportione ipso B, et excessus, quo gra[du]s sum[mus] excedit extremum B, ad excessum, quo excedit extremum ipsius A, sit G proportio. Et composita ex his sit H. Tunc dico, quod gradus s[ummus] in H proportione velocius inducitur continuo in A quam in B. Probatur, quia si A esset aequale in qualitate ipsi B, | in F proportione in ipsum velocius

induceretur gradus sum[mus] quam in B ex 8. conclusione. Sed modo in G proportione excessuum inducitur adhuc velocius in ipsum A quam tunc ex 4. conclusione, ergo modo in proportionibus F et G simul velocius inducitur gra[du]s sum[mus] in A quam in B. Et F et G sunt H proportio ex hypothesi, igitur in H proportione gradus sum[mus] velocius inducitur continuo in A quam in B. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur 1., quod si A cum toto residuo casus 9. conclu[sionis] alteretur intensiori alteratione uni[formi] per totum quam B, tunc in ipsum A velocius continuo inducitur gradus summus in proportione composita ex proportione quantitatum et proportione excessuum, quibus gradus sum[mus] excedit extrema illorum remissa, et ex proportione alterationum. Probatur: sit proportio alterationum E cum residuo hypothesis conclusionis 9., et composita ex E et F et G sit H. Tunc dico, quod gradus summus continuo inducitur velocius in A quam in B in H proportione. Quod sic ostenditur, quia si A alteretur aequali alteratione cum ipso B, in ipsum A velocius inducerentur continuo gradus summus quam in B in proportione composita ex F et G ex 9. conclusione. Sed modo adhuc velocius iuducitur quam tunc in E proportione alterationum ex 3. conclusione, ergo modo velocius inducitur gra[du]s sum[mus] in A quam in B proportionibus E, F, G. Et proportione E, F, G sunt H proportio, igitur modo gra[du]s sum[mus] velocius continuo inducitur non A quam in B in H proportione. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur 2., quod si cum toto residuo casus conclu[sionis] 9. B alteretur alteratione uni[formi] per totum maiori quam alteratio ipsius A in proportione composita ex proportione quanti[tatum] et excessum, quibus gra[du]s sum[mus] excedit et cetera, tunc in B aequavelociter continuo inducitur gra[du]s sum[mus] sicut in ipsum A. Probatur, quia, si A et B aequali alteratione alterarentur, gra[du]s sum[mus] induceretur tardius in B quam in A in proportione H composita ex proportione quanti[tatum] et excessuum, ut patet ex 9. conclusione. Sed modo in H proportione intensiori alteratione alteratur per totum ipsum B quam tunc, ergo modo in H proportione velocius inducitur gra[du]s sum[mus] in B quam tunc, ut patet ex 3. conclusione. Et tam velociter inducitur in ipsum A, ergo in B aequae velociter continuo inducitur gradus sum[mus] sicut in ipsum A. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur 3., quod si cum toto residuo casus B alteretur alteratione uni[formi], maiori alteratione quam A in maiore proportione, quam sit proportio composita ex proportione excessuum et quantitatum, quae est G, tunc in B velocius continuo inducitur gra[du]s sum[mus] quam in A in ea proportione, per quam proportio alterationum excedit proportionem H. Et si talis proportio, qua alteratio B excedit alterationem ipsius A, sit minor quam proportio H, tunc tardius inducitur gra[du]s sum[mus] in B quam in A in proportione, per quam proportio H excedit proportionem alterationum. Hoc facile patet ex priori auxilio 3. conclusionis.

Decima conclusio: si sint duo inaequalia utroque modo uni[formiter] diff[ormia] termi[nata] ad s[ummum], et minus excedit in qualitate ipsum maius, et aequali alteratione, in qua unum est maius, in ea extremum remissius illius per maiorem latitudinem distat a s[ummo] quam extremum remissius ipsius minoris, tunc per illa continuo aequavelociter inducitur gra[du]s s[ummus]. Probatur: sit proportio excessuum F, quae etiam est proportio quantitatum A maioris ad B minus. Et arguo sic: in F proportione citius gra[du]s s[ummus] veniet ad extremum remissius ipsius B quam ipsius A, cum illa extrema aequavelociter continuo alterentur, et extremum remissius ipsius B per minorem latitudinem in F proportione distat a s[ummo] ex casu quam extremum remissius ipsius A. Et uniformiter in utrumque

297

Quartittractatus Capitulum quintum.

Corre. qz illorum inducitur gra. sū. et. b. est in. f. proportione minus ipso. a. ergo eque uelociter continuo per. a. r. b. inducitur gradus sum. Patet consequentia ex. 4. propositione. 2. notabilis (semper deduco rarefactio nem et condensationem). ¶ Ex hac conclusione sequit̃ qz si excedente minore in quali. pportio excessus quo gra. sū. rē. fuerit maior proportione quantitate. Tūc uelocius inducitur gra. sū. per min⁹ i ea pportione p quam pportio excessuum excedit pportionem quā titatum: ipsius equali alteratione continuo alteratis Et si pportio quantitatum fuerit minor pportio ne excessuum alteratione continuo equali: Tūc gra. sū. uelocius inducitur in maius q̃ in minus in ea pportione per quam pportio quantitatum excedit pportionem excessuum. ¶ oc facile patet ex conclusio ne. hoc addito: qz quanto distantia est minor a sū. tanto medianse cōsimili alteratione citius inducitur gra. sum.

Undecima cōclusio. Si sint duo vni diff. ad sū. terminata utroqz modo in equalia. Et ma ius alteratur maiori alteratione q̃ minus: et pportio composita ex pportione quantitatum et pportione alterationum excedit pportione excessuum Tūc in maius uelocius inducitur gra. sū. in ea pportione per quam pportio composita ex pportio ne alterationum et alterationum excedit pportione excessuum. Et si eo contra. uelocius inducitur gradus sum. in minus q̃ in maius in pportione per quam pportio excessuum excedit pportionem compositam ex pportione quantitatum et alterationum. Nec cum multis alijs que possunt conformiter ad pre dicta inducti facile ostendi potest ex dictis.

15. cal. **Duodecima cōclusio.** Si aliquid sit vni. diff. terminata ad sū. alteratum latitudine vni. diff. extensa per totum: in nulla pportione uelocius aut tardius incipit inducti gra. sū. q̃ si per totum alteraretur tali gradu vni formi quod versus extremum intensius subiecti procedit et hec est. 13. cal. Et hec patet ex. 2. argumenti ante oppo. ¶ Ex quo sequitur qz si vni diff. terminatum ad sū. alteretur latitudine vni. diff. extremo intensiori versus extremum intensius subiecti: gra. sū. continuo tardius et tardius inducitur. r hoc core. patet ex deductione. 2. argumenti ante oppo. et est. 14. cal.

Corre. **14. cal.** **Tridecima conclusio. a. et. b. sunt vni** diff. ad sū. terminata omnino cōsimilita: et. a. alteratur latitudine vni. diff. terminata in extremo remissiori ad duo continuo extremo remissiori vers⁹ extremum remissius subiecti: Et in qualibet parte pportionalit temporis certa diuisione data extremum intensius illius alterationis augebitur ad duplum deductis alijs motibus. Et. b. continuo alterato per totum ut duo. Et tamen. a. et. b. mediantibus illis alterationibus eque cito fient summa. Patet facile qz sua extrema que continuo sunt equalia: eque cito fient summa. Et. a. et. b. non citius fient summa q̃ sua extrema remissiora nec tardius igitur ppositum.

Quartadecima conclusio tangendo 4. argu. ante oppositum. Si aliquid vni form. diff. terminatum ad summum alteretur per totum vni alteratione et continuo rarefiat vni formiter quo ad tempus et subiectum: inductio gradus summi continuo vni formiter intenditur. Probatur r suppono qz cum aliquid in quod inducitur gra. sum. mediante vni formi alteratione per totum extensa rarefiat. Tūc in quolibet instanti ita ueloz est inductio gra. sum. sicut esset si immediate post illud in-

stans cessaret rarefactio. Quo supposito arguitur sic cōtinuo pars remissa vni formiter acquirit quē titatem et efficitur maior vni formiter ex casu con clu. cū totū rarefiat vni formiter quo ad tēp⁹ r subiectum: et sicut pars remissa est maior et maior in quouis instanti ita inductio gra. sum. est uelocior: ut facile elicitur ex supposito. Sed ex casu queuis pars continuo vni formiter maioratur: igitur continuo inductio gra. sū. vni formiter augetur. quod fuit probandum.

Quintadecima conclusio. a. et. b. sunt omnino equalia in quantitate et vni formia eodez gradu omnino per totum. Et adequate per equalē tempus alterantur omnino cōsimili latitudine alterationis continuo per equales partes ipsorum. a. b. adequate extense. Et tamen citius inducitur gra. sum. in. a. vel aliquam eius partem q̃ in. b. vel aliam partem eius partem. Probatur sint a. b. calida ut. 4. per totum vni formiter et inducatur latitudo alterationis vni formiter diff. ormiter ab. s. vsqz ad. 4. i a. et in. b. partibiliter quo ad subiectum et sit semp illa latitudo extensa per equales partes omnino ipsorum a. b. quiescat tamen in ea: in vno extremo a quo incipit induci illa latitudo punctus ut. 8. et moueat punctus ut. 4. contra vero fiat in. b. Quo posito manifestum est qz ad punctum in quo quiescit gra. ut. 8. in. a. citius deueniet gradus sum. q̃ ad aliquod punctum. b. cum nullum punctum ipsi⁹ b. continuo alteretur tanto gradu sicut extremum ipsius a. ut patet ex casu. Nam per nullum tempus manet gradus. 8. in aliquo puncto ipsius b. quādiu illa alteratio progreditur: ergo citius inducitur gra. sum. in. a. vel aliquā partem eius q̃ in. b. vel aliquam partem eius. patet igitur cōclusio. Plura in hac materia scriberem nisi uigeret bibliopola.

Conclusio responsiua ad questionem patet ex secundo notabili

Ad rationem ante oppo. Ad primam patet responsio ex conclusionibus questionis. Et si militer ad confirmationem.

Ad secundā rationem responsum est ubi vsqz ad rep licam ad quam respondendo concedo quod infertur: et nego qz illud sit falsum.

Ad tertiam rationem responsum est ubi vsqz ad replicam ad quam respondeo concedo illatum nec illud est inconueniens.

Ad quartā rationem sufficienter re spondet. r. notabile. Ad confirmationem respondeo concedendo illatum et ratio est quia talis alteratione non extenditur per equalē partem subiecti De qua partibili progressionē alterationis vide as cal. in scōo capitulo de inductione gra. sum. circa finem. Et hec breuiter de inductione gradus summi ad laudem et gloriam dei summi. Post hac aut reliquū erit dicere de alteratione anime ad qualitates spirituales quibus ipsa anima intelligit et diligit. ueneretur penam et meretur gloriam illam immarcessibilem quā nec oculus uidit nec auris audiuit Ad quam nos perducatur ille qui cū patre et spiritu sancto uiuit et regnat per omnia secula seculorum Amen.

¶ Explicit liber de triplici motu cōposit⁹ per Magistru Aluaru Thomam vrbionensem Regentem Parrhisius in Collegio Coquereti. Anno domini. 1509. Die februarii. ii.

illorum inducitur gra[dus] s[ummus], et B est in F proportione minus ipso A, ergo aequevelociter continuo per A et B inducitur gradus s[ummus]. Patet consequentia ex 4. propositione 2. notabilis, (semper deduco rarefactionem et condensationem.) ¶ Ex hac conclusione sequitur, quod si excedente minore in quali[tate] proportio excessus, quo gra[dus] s[ummus] et cetera fuerit maior proportio quantitatis, tunc velocius inducitur gra[dus] s[ummus] per minus in ea proportione, per quam proportio excessum excedit proportionem quantitatum, ipsius aequali alteratione continuo altera[n]tis. Et si proportio quantitatum fuerit minor proportione excessum alteratione continuo aequali, tunc gra[dus] s[ummus] velocius inducitur in maius quam in minus in ea proportione, per quam proportio quantitatum excedit proportionem excessuum. Hoc facile patet ex conclusione, hoc addito, quod quanto distantia est minor a s[ummo], tanto mediante consimili alteratione citius inducitur gradus summus.

Undecima conclusio: si sint duo uni[formiter] diff[ormia] ad s[ummum] terminata utroque modo inaequalia, et maius alteratur maiori alteratione quam minus, et proportio composita ex proportione quantitatum et proportione alterationum excedit proportionem excessuum, tunc in maius velocius inducitur gra[dus] s[ummus] in ea proportione, per quam proportio composita ex proportione quantita[tum] et alterationum excedit proportionem excessuum. Et si eo contra, velocius inducitur gradus sum[mus] in minus quam in maius in proportione, per quam proportio excessuum excedit proportionem compositam ex proportione quantitatum et alterationum.

Haec cum multis aliis, quae possunt conformiter ad praedicta induci, facile ostendi potest ex dictis.

Duodecima conclusio: si aliquid sit uni[formiter] diffor[me] termina[tum] ad s[ummum] alteratum latitudine uni[formiter] diff[ormiter] extensa per totum, in nulla proportione velocius aut tardius incipit induci gra[dus] s[ummus], quam si per totum alteraretur tali gradu uniformi, quod versus extremum intensius subiecti procedit. Et haec est 13. cal[culatoris]. Et haec patet ex 2. argumento ante oppositum. ¶ Ex quo sequitur, quod si uni[formiter] diff[orme] terminatum ad s[ummum] alteretur latitudine uni[formiter] diff[ormi] extremo intensiori versus extremum intensius subiecti, gra[dus] s[ummus] continuo tardius et tardius inducetur. Et hoc correlarium patet ex deductione 2. argumenti ante oppositum et est 14. cal[culatoris].

Tridecima conclusio: A et B sunt uni[formiter] diffor[mia] ad summum terminata omnino consimilia, et A alteratur latitudine uni[formiter] diffor[mi] terminata in extremo remissiori ad duo continuo extremo remissiori versus extremum remissius subiecti, et in qualibet parte proportionali temporis certa divisione data extremum intensius illius alterationis augebitur ad duplum deductis aliis motibus, et B continuo alterato per totum ut duo, et tamen A et B mediantibus illis alterationibus aequae cito fient summa. Patet facile, quia sua extrema, quae continuo sunt aequalia, aequae cito fient summa. Et A et B non citius fient summa quam sua extrema remissiora nec tardius, igitur propositum.

Quartadecima conclusio tangendo 4. argumentum ante oppositum: si aliquid unifor[miter] diffor[me] terminatum ad summum alteretur per totum uni[formi] alteratione, et continuo rarefiat uniformiter quoad tempus et subiectum, inductio gradus summi continuo uniformiter intenditur. Probat: et suppono,

quod, cum aliquid, in quod inducitur gra[dus] sum[mus] mediante uniformi alteratione per totum extensa, rarefit, tunc in quolibet instanti ita velox est inductio gra[dus] sum[mus], sicut esset, si immediate post illud instans cessaret rarefactio. Quo supposito arguitur sic: continuo pars remissa uniformiter acquirit quantitatem et efficitur maior uniformiter ex casu conclusionis, cum totum rarefiat uniformiter quoad tempus et subiectum, et sicut pars remissa est maior et maior in quovis instanti, ita inductio gra[dus] sum[mus] est velocior, ut facile elicitur ex supposito. Sed ex casu quaevis pars continuo uniformiter maioratur, igitur continuo inductio gra[dus] sum[mus] uniformiter augetur. Quod fuit probandum.

Quintadecima conclusio: A et B sunt omnino aequalia in quantitate et uniformia eodem gradu omnino per totum, et adaequate per aequale tempus alterantur omnino consimili latitudine alterationis continuo per aequales partes ipsorum A, B adaequate extensae, et tamen citius inducetur gra[dus] sum[mus] in A vel aliquam eius partem quam in B vel aliquam eius partem. Probat, sint A, B calida ut 4 per totum uniformiter, et inducatur latitudine alterationis uniformiter difformiter ab 8. usque ad 4. in A et in B partibiliter quoad subiectum, et sit semper illa latitudo extensa per aequales partes omnino ipsorum A, B, quiescat tamen in ea in uno extremo, a quo incipit induci illa latitudo punctus ut 8, et moveatur punctus ut 4, econtra vero fiat in B. Quo posito manifestum est, quod ad punctum, in quo quiescit gra[dus] ut 8 in A, citius deveniet gradus sum[mus] quam ad aliquod punctum B, cum nullum punctum ipsius B continuo alteretur tanto gradu sicut extremum ipsius A, ut patet ex casu. Nam per nullum tempus manet gradus 8. in aliquo puncto ipsius B, quamdiu illa alteratio progreditur, ergo citius inducetur gra[dus] sum[mus] in A vel aliquam partem eius quam in B vel aliquam partem eius. Patet igitur conclusio. Plura in hac materia scriberem, nisi urgeret bibliopola.

Conclusio responsiva ad quaestionem patet ex secundo notabili.

Ad rationem ante oppositum: ad primam patet responsio ex conclusionibus quaestionis, et similiter ad confirmationem.

Ad secundam rationem responsum est ibi usque ad replicam, ad quam responde[]o: concedo, quod infertur, et nego, quod illud sit falsum.

Ad tertiam rationem responsum est ibi usque ad replicam, ad quam respondeo concedendo illatum: nec illud est inconveniens.

Ad quartam rationem sufficienter respondet 2. notabile. Ad confirmationem respondeo concedendo illatum, et ratio est, quia talis alteratio non extenditur per aequalem partem subiecti. De qua partibili progressionem alterationis videas calculatorem in secundo capitulo de inductione gra[dus] sum[mus] circa finem. Et haec breviter de inductione gradus summi ad laudem et gloriam dei summi. Post hac autem reliquum erit dicere de alteratione animae ad qualitates spirituales, quibus ipsa anima intelligit et diligit. Demeretur penam et meretur gloriam illam immarcessibilem, quam nec oculus vidit nec auris audivit. Ad quam nos perducat ille, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat per omnia secula saeculorum. Amen.

¶ Explicit liber de triplici motu compositus per Magistrum Alvarum Thomam Ulixbonensem Regentem Parisius in Collegio Coquereti. Anno domini 1509. Die Februarii 11.